

चालु हंगामामध्ये शंखी गोगलगायीमुळे झालेल्या
नुकसानीसाठी बाधित शेतकर्यांना मदत
देण्याबाबत....

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक : सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२९२/म-३

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १४ सप्टेंबर, २०२२.

वाचा :

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०१५/प्र.क्र.४० /म-३, दि.१३.०५.२०१५
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२५३/म-३, दि.२२.०८.२०२२
- ३) समक्रमांकाचे शासन पत्र दि.२५.०८.२०२२.
- ४) विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र. २०२२/मशाका/नै.आ/कावि-११५४,
दि.०६.०९.२०२२.
- ५) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२९७/म-३, दि.०८.०९.२०२२.

प्रस्तावना:

अतिवृष्टी, पूर व चक्रीवादळ या सारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झालेल्यास पुढील हंगामामध्ये उपयोगी पडावे याकरिता शेतकर्यांना निविष्टा अनुदान (Input subsidy) स्वरूपात एक हंगामात एक वेळेस याप्रमाणे राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून विहित दराने मदत देण्यात येते. तसेच, राज्य आपत्तीप्रतिसाद निधीच्या इतर मान्य बाबींकरिता देखील विहित दराने मदत देण्यात येते. राज्यात जुलै, २०२२ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टी व पुरामुळे विविध जिल्ह्यात शेतीपिकांचे नुकसान झालेल्या बाधित शेतकर्यांना निविष्टा अनुदान स्वरूपात मदत देण्याबाबत, तसेच इतर नुकसानीकरिता मदत देण्याबाबत दि.१०.०८.२०२२ रोजीच्या मंत्रिमंडळ बैठकीमध्ये घेतलेल्या निर्णयास अनुसरून, शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२५३/म-३, दि.२२.०८.२०२२ अन्वये जून ते ऑक्टोबर, २०२२ या कालावधीतील अतिवृष्टी, पूर यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे राज्यात विविध जिल्ह्यात होणाऱ्या शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता बाधित शेतकर्यांना खालीलप्रमाणे वाढीव दराने निविष्टा अनुदान स्वरूपात मदत प्रदान करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात आली आहे.

अ.क्र.	बाब	प्रचलित दर	मदतीचे वाढीव दर
१.	जिरायत पिकांच्या नुकसानीसाठी	• रु.६८००/- प्रति हेक्टर, २ हेक्टरच्या मर्यादेत	• रु.१३६००/- प्रति हेक्टर, ३ हेक्टरच्या मर्यादेत
२.	बागायत पिकांच्या नुकसानीसाठी	• रु.१३,५००/- प्रति हेक्टर, २ हेक्टरच्या मर्यादेत	• रु.२७,०००/- प्रति हेक्टर, ३ हेक्टरच्या मर्यादेत
३.	बहुवार्षिक पिकांच्या नुकसानीसाठी मदत	• रु १८०००/- प्रति हेक्टर, २ हेक्टरच्या मर्यादेत	• रु ३६,०००/- प्रति हेक्टर, ३ हेक्टरच्या मर्यादेत

तसेच इतर नुकसानीकरीता शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग दि.११.०८.२०२१ अन्वये ज्या बाबींकरिता वाढीव दराने मदत अनुज्ञेय करण्यात आली होती त्याच दराने या कालावधीसाठी मदत अनुज्ञेय करण्यात आली आहे. उर्वरित बाबींसाठी शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग दि.१३.५.२०१५ अन्वये विहित करण्यात आलेल्या राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दराने मदत अनुज्ञेय आहे.

चालू हंगामामध्ये लातूर, उसमानाबाद व बीड या तीन जिल्ह्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात शंखी गोगलगायीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्याचा अहवाल राज्य शासनास प्राप्त झाला होता. केंद्र शासनाने जाहिर केलेल्या विविध नैसर्गिक आपत्तीमध्ये Pest Attack या नैसर्गिक आपत्तीचा समावेश आहे. राज्य मंत्रिमंडळाच्या दि.१६.०८.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्देशानुसार, चालू हंगामात शंखी गोगलगायीमुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीचे पंचनामे करून विहित नमुन्यात निधी मागणीचे प्रस्ताव शासनाकडे स्वतंत्ररित्या पाठविण्यात यावेत, अशा स्वरूपाच्या सूचना वर अ.क्र.३ येथे नमूद दि.२५.०८.२०२२ च्या पत्रान्वये सर्व विभागीय आयुक्त यांना देण्यात आल्या होत्या. त्यानुसार वर अ.क्र.४ येथे नमूद दि.०६.०९.२०२२ च्या पत्रान्वये विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांच्याकडून गोगलगायीमुळे शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीकरिता बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्यासाठी आवश्यक असलेला निधी मागणीचा प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाला आहे. त्यानुसार बाधित शेतकऱ्यांना शेतीपिकांचे नुकसान याकरिता मदतीचे वाटप करण्यासाठी निधी वितरित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

चालू हंगामामध्ये लातूर, उसमानाबाद व बीड या तीन जिल्ह्यांमध्ये शंखी गोगलगायीमुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी बाधितांना मदत देण्याकरिता राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी व राज्य शासनाच्या निधीमधून संदर्भ क्र. २ येथील शासन निर्णयान्वये निश्चित केलेल्या दरानुसार एकूण रु. ९८५८.८० लक्ष (अक्षरी रूपये अडूयान्नव कोटी अड्डावन्न लक्ष ऐंशी हजार फक्त) इतका निधी या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्र अ-१ व प्रपत्र अ-२ मध्ये जिल्हा निहाय दर्शविल्याप्रमाणे विभागीय आयुक्त यांचेमार्फत जिल्ह्यांना वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२. या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्र अ-१ व प्रपत्र अ-२ प्रमाणे कार्यासन म-११ यांनी वित विभागाकडून विहित कार्यपद्धतीनुसार निधी उपलब्ध करून घेऊन हा निधी विभागीय आयुक्त यांना तात्काळ वितरित करावा.

३. वरील निधी खर्च करताना संदर्भाधीन सर्व शासन निर्णयातील सूचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. संदर्भाधीन क्र.२ येथील दि.२२.०८.२०२२ च्या शासन निर्णयान्वये मदतीचे वाढीव दर मंजूर करण्यात आले आहेत. त्या वाढीव दरापैकी राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) संदर्भाधीन क्रमांक १ व २ येथील शासन निर्णयातील दराने मदत प्रदान करण्यासाठी राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या लेखाशीषाखाली वितरित करण्यात आलेला निधी खर्च करण्यात यावा आणि वाढीव मंजूर दर वजा राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचे दर यातील फरकाच्या मदतीच्या खर्चाची रक्कम राज्य शासनाच्या निधीमधून वितरित करण्यात आलेल्या निधीतून भागविण्यात यावा. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. ही मदत देताना केंद्र शासनाने चक्रीवादळ, पूर इत्यादी नैसर्गिक आपत्तीकरिता विहित केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्याची खात्री सर्व संबंधितांनी करावी. तसेच ही मदत देताना वर नमूद अ.क्र. ५ येथील शासन निर्णयाव्दारे बाधितांना वितरीत करण्यात आलेल्या निधीचा विचार करून दिरुक्ती होणार नाही याची दक्षता सर्व जिल्हाधिकारी यांनी घ्यावी.

४. पंचनामे करण्यात आल्यानंतर लाभार्थी निश्चित करण्यात यावेत. या शासन निर्णयान्वये संपूर्ण रक्कम बीम्स प्रणालीवर वितरित करण्यात येत असली तरी, लाभार्थी निश्चित झाल्यानंतर वित्तिय शिस्तीच्या दृष्टीकोनातून संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी प्रत्यक्ष गरजेनुसारच कोषागारातून रक्कम आहरित करून त्यानंतरच रक्कम लाभार्थ्याच्या थेट बँक खात्यामध्ये ऑनलाईन पद्धतीने हस्तातंरित करण्याबाबत दक्षता घ्यावी. सदर निधी अनावश्यकरित्या कोषागारातून आहरित करून बँक खात्यामध्ये काढून ठेवण्यात येवू नये. या आदेशान्वये मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाच्या मर्यादेतच खर्च करण्यात यावा. **लाभार्थ्याना मदत वाटपाची कार्यवाही पुर्ण झाल्यानंतर लाभार्थ्याची यादी व मदतीचा तपशील जिल्हयांच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात यावा.** या सर्व सुचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी याची राहील.

५. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून तसेच राज्य शासनाच्या निधीमधून उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहील.

६. वरील प्रयोजनासाठी प्रधान लेखाशीर्ष २२४५ – नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर चक्रीवादळे इत्यादी अंतर्गत सोबतच्या प्रपत्रात दर्शविलेल्या लेखाशिर्षाखाली पुर्नविनियोजनाव्दारे उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

७. सदर आदेश, शासन परिपत्रक, वित्त विभाग क्र. अर्थसं-२०२२/प्र.क्र.४३/अर्थ-३, दि.०४.०४.२०२२ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारात विहित अटी व शर्तीची पूर्तता झाल्याची खात्री करून हा निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२२०९१४११४६००३०९९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(संजय औ. धारूरकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,मंत्रालय,मुंबई,
२. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन,मुंबई

३. विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य,
४. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई
५. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय,मुंबई,
६. विभागीय आयुक्त सर्व ,
७. जिल्हाधिकारी , बीड, लातूर व उस्मानाबाद,
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
९. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१०. संचालक, लेखा व कोषागारे ,मुंबई
११. जिल्हा कोषागार अधिकारी, बीड, लातूर व उस्मानाबाद,
१२. मा.मंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव,मंत्रालय,मुंबई
१३. मा. राज्यमंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव,मंत्रालय,मुंबई
१४. वित्तिय सल्लागार व सहसचिव,मदत व पुनर्वसन प्रभाग,मंत्रालय,मुंबई
१५. कार्यासन अधिकारी (म-११/म-३), मदत व पुनर्वसन प्रभाग,मंत्रालय,मुंबई
१६. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६),मंत्रालय,मुंबई
१७. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३)

माहे जून ते ऑगस्ट २०२२ या कालावधीत गोगलगायीमुळे ३३ टक्के पेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या शेतीपिके/फळपिकांच्या नुकसानीचा तपशिल
शासन निर्णय, क्रमांक : सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२१२/म-३,दि.१४.०९.२०२२ सोबतचे प्रपत्र अ-१

अ.क्र	जिल्ह्याचे नाव	बाधित शेतक-यांची संख्या	विविध पिकांखालील एकत्रित बाधित क्षेत्र २ पर्यंत (हे)				वितरीत निधी (लाखात) २२४५ २४५२				वितरीत निधी (लाखात) २२४५ २३०९			
			जिरायत	बागायत	फळपिके	एकूण	जिरायत रु ६८०० प्रती हे	बागायत रु १३५००० प्रती हे	फळपिके रु १८००० प्रती हे	एकूण	जिरायत रु ६८०० प्रती हे	बागायत रु १३५००० प्रती हे	फळपिके रु १८००० प्रती हे	एकूण
१	बीड	१२९५९	३८२२.३५	०.००	०.००	३८२२.३५	२५९.९२	०.००	०.००	२५९.९२	२५९.९२	०.००	०.००	२५९.९२
२	लातूर	१२६५२	५९७६४.३०	०.००	०.००	५९७६४.३०	४०६३.९७	०.००	०.००	४०६३.९७	४०६३.९७	०.००	०.००	४०६३.९७
३	उस्मानाबाद	४०१	२८३.८३	०.००	०.००	२८३.८३	१९.३०	०.००	०.००	१९.३०	१९.३०	०.००	०.००	१९.३०
एकूण विभाग		१०६०१२	६३८७०.४८	०.००	०.००	६३८७०.४८	४३४३.९९	०.००	०.००	४३४३.९९	४३४३.९९	०.००	०.००	४३४३.९९

शासन निर्णय, क्रमांक : सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२१२/म-३,दि.१४.०९.२०२२ सोबतचे प्रपत्र अ-२

अ.क्र	जिल्ह्याचे नाव	बाधित शेतक-यांची संख्या	विविध पिकांखालील एकत्रित बाधित क्षेत्र २ ते ३ (हे) पर्यंत				वितरीत निधी (लाखात) २२४५ २३०९			
			जिरायत	बागायत	फळपिके	एकूण	जिरायत रु १३६०० प्रती हे	बागायत रु २७००० प्रती हे	फळपिके रु ३६००० प्रती हे	एकूण
१	लातूर	१२९८४	८६२०.७०	०.००	०.००	८६२०.७०	११७२.४२	०.००	०.००	११७२.४२
एकूण विभाग		१२९८४	८६२०.७०	०.००	०.००	८६२०.७०	११७२.४२	०.००	०.००	११७२.४२